

X сесія Вярхоўнага Савета СССР 1-га склікання

На сумесным паседжанні Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей

Спрэчкі па дакладу тав. В. М. МОЛАТАВА аб пераўтварэнні Народнага Камісарыята Абароны і Наркамата Замежных спраў з агульнасаюзных у саюзна-рэспубліканскія Наркоматы

Прамова дэпутата П. К. ПАНАМАРЭНКА

Таварышы дэпутаты! Народны Камісар Замежных спраў тав. Молатаў далажыў аб законах, якія Саветам Народных Камісараў СССР унесены на разгляджанне і зацверджанне сесіі Вярхоўнага Савета. Як гэта бачна з даклада тав. Молатава і прадстаўленых праектаў законаў, справа ідзе аб важнейшых пераўтварэннях у нашай Саюзнай дзяржаве, аб перастаноўцы перад саюзнымі рэспублікамі новых надзвычайных і адказных задач у галіне абароны нашай краіны і ў галіне знешняй палітыкі. Гэтыя законы з'яўляюцца далейшым развіццём ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, яны з'яўляюцца яркім выяўленнем сувераных правоў саюзных рэспублік, якія ўваходзяць у Совецкі Саюз.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя разбіла ланцугі нацыянальнага прыгнёту, вызваліла народы былой царскай Расіі ад палітычнага бяспраўя, пязноснага палітычнага, эканамічнага і нацыянальнага прыгнёту. Яна дала свабоду працоўным і стварыла ўмовы для будаўніцтва нацыянальнай дзяржаўнасці народаў многанациянальнай Расіі.

У дні Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі Ленін і Сталін звярнуліся да народа з Дэкларацыяй правоў народаў Расіі, якая ўяўляе сабою праграмны дакумент нашай партыі і першай у свеце Совецкай дзяржавы па нацыянальнаму пытанню, якая мае ў сабе вышэйшае выяўленне сувераных правоў народаў Расіі.

Прадаўжальнікі справы вялікага Леніна правадыр нашай партыі і народа таварыш Сталін, развіваючы вучэнне Леніна, стварыў адзіна навукową рэвалюцыйную тэорыю вырашэння нацыянальнага пытання і на практыцы ажыццявіў яе ў нашай дзяржаве.

Таварышы Ленін і Сталін прыступілі з самага пачатку Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі да практычнага вырашэння пытання ўтварэння, развіцця і ўмацавання савецкай дзяржаўнасці народаў Расіі. Ленін і Сталін стварылі Саюз Совецкіх Сацыялістычных Рэспублік—самую магутную і самую згуртаваную ў свеце многанациянальную дзяржаву, выкавалі вялікую дружбу народаў, адну з пенахісных асноў трываласці сацыялістычнай дзяржавы. Гэта дружба народаў была ўжо змацавана крывёю Кастрычніка. Яна ўмацавалася ў годы мірнага будаўніцтва, яна спяляла пязгаснай любоўю да сваёй Радзімы ўсе народы нашай краіны ў суровыя дні Вялікай Айчынай вайны.

За годы савецкай улады вырасла і ўмацавалася стварэнне Леніням і Сталіным Беларуска-Совецка-Сацыялістычная Рэспубліка. Беларускі народ, аб жахлівай беднасці якога да рэвалюцыі хадзілі легенды, народ, які тысячамі ішоў з Беларусі ў пошуках лепшай долі, пры савецкай уладзе стаў на шлях росквіту, добра-

быту, будаўніцтва свабоднага, шчаслівага, забяспечанага жыцця.

За 25 год савецкай улады Бе-

акты будуць мець найвялікшае гістарычнае значэнне.

Гісторыя беларускага народа—гэта ёсць гісторыя крывавай ба-

ларусь стала краінай з развітай прамысловасцю і сацыялістычнай сельскай гаспадаркай. Непамерна выраслі добрабыт і культура беларускага народа. З адсталай, жабрацкай, бяспраўнай ускарпы царскай Расіі Беларусь дзякуючы савецкаму ладзе ператварылася ў адну з перадавых савецкіх рэспублік.

Шлях бурнага палітычнага, эканамічнага і культурнага развіцця за гістарычна кароткі тэрмін. За годы савецкай улады, прайшлі Украінская, Узбекская, Казахская, Азербайджанская, Грузінская, Армянская і іншыя савецкія саюзныя рэспублікі.

Унесены на зацверджанне сесіі законы азначаюць новы важны крок у развіцці і ўмацаванні нашай дзяржавы, маюць мэтай велізарнае пашырэнне правоў і поля дзейнасці саюзных рэспублік у галіне знешніх зносінаў і будаўніцтва ўзброеных сіл. Гэтыя законы сталі магчымы ў выніку нацыянальнага развіцця і ўмацавання саюзных рэспублік за годы савецкай улады, а таксама велізарнага росту і ўмацавання нашай агульнасаюзнай дзяржавы—Саюза Совецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Прадастаўленне саюзным рэспублікам права мець воінскія фарміраванні і рэспубліканскія Народныя Камісарыяты Абароны будзе сустрэта савецкім народам з найвялікшым адабрэннем і радасцю.

Для Беларускай Совецкай Са-

рацібы і народных паўстанняў супроць чужаземных прыгнётальнікаў. У гэтай барацьбе беларускі народ на працягу ўсіх вякоў апіраўся на падтрымку брацкага рускага народа. Ён заўсёды цягнуўся да рускага народа, звязваючы свае надзеі з ім. Ён плячы ў плячы ішоў з рускім народам, змагаўся, марыў аб лепшай долі. Ніякія чужаземныя сілы не змоглі зламаць беларускі народ, які апіраўся ў сваёй барацьбе на вялікі рускі народ.

У часе вайны за з'яднанне рускай дзяржавы беларускія селяне і гаражане з вялікай радасцю сустрэкалі рускія войскі і аказвалі актыўную дапамогу ў вызваленні Беларусі ад польскіх феодалаў.

У часе Паўночнай вайны са шведам беларускія селяне ўсюды аказвалі дапамогу войскам Пятра. Гэта дапамога карэнным чынам сказалася на выніках бітвы каля вёскі Лясной, Магілёўскай абласці, дзе войскамі Пятра I была пагалаву разбіта армія шведскага генерала Левенгаупта, якая ішла на злучэнне з Карлам XII на Украіну. Пётр I назваў гэту бітву «мацерай Палтаўскай перамогі». Адзін з ваеначальнікаў Пятра паведамляў у той час з Беларусі, што мясцовыя жыхары «служат верою і шведом прадатаць нічога не возят, а по лесам собрався компанией ходят и шведов зело много бьют и в лесах дороги зарубают».

Вялікую ролю адыгралі беларускія партызаны ў вайне 1812

года і ў разгроме нямецкіх і польскіх акупантаў у 1918—1920 гг.

У цяперашняй Вялікай Айчынай вайне, ажалены непрымірымай, смяртэльнай няправядцю да душыцеляў свабоды, разбураальнікаў Беларускай дзяржавы—нямецкіх захопнікаў, беларускі народ на загад і пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна ўзяўся па абарону сваёй савецкай Радзімы, сваёй свабоды, чэсці і жыцця.

Бясчэпныя пакуты прычынілі нямецкія захопнікі беларускаму народу. Планамерна і сістэматычна яны знішчаюць гарады, вёскі, прамысловасць, сельскую гаспадарку, нацыянальныя і культурныя каштоўнасці народа, яны ўчыняюць масавыя забойствы мірнага насельніцтва.

Фашысты прадсталі перад народам нашай краіны, як запужылі сабакі нямецкага імперывізізма, як рэакцыянеры і пемрашадцы, каты і забойцы, душыцель свабоды, як смяротныя ворагі працоўных.

Яны хапелі надзею на шыю Беларускага народа ярмо рабства, яны масавым тэрорам, зверствамі хапелі заналохаць беларускі народ, забавіць яго волі да барацьбы, ператварыць у бязвольных рабоў. Не выжыла! Беларускі народ не скарыўся і адказаў нямецкім захопнікам непрымірымай народнай вайной.

На франтах Вялікай Айчынай вайны воінска-беларусы аддаюць усе свае сілы, усе свае здольнасці, энергію і волю, нічога не шкадуючы ў імя разгрому нямецкіх захопнікаў і капітковага вызвалення ад іх нашай савецкай зямлі.

У тыле нямецкіх захопнікаў беларускі народ разгарнуў усенародны партызанскі рух. Сотні тысяч народных месціцаў, партызан і партызанаў, вядучы ярспую, бяллітаспую партызанскую вайну з захопнікамі ва ўсёй рознастайнасці яе сродкаў і метадаў. Беларускія партызаны і партызанкі папосыць сур'езнейшыя ўдары па гітлераўскай ваеннай машыне, разбураючы тылы ворага, яго камунікацыі, аказваючы сваёй адважнай барацьбой садзейнасць войскам Чырвонай Арміі.

Воінскія фарміраванні рэспублікі будуць мець слаўныя баявыя традыцыі, якія гістарычна складаліся ў сумеснай барацьбе супроць чужаземных захопнікаў, ілячо ў плячы з рускім народам, пад кіраўніцтвам палкаводцаў вялікага рускага народа.

Беларускі народ згуртаваны і адданы савецкай Радзіме, любіць сваю Рабоча-Сялянскую Чырвоную Армію—вызальцельніцу. Вяліка імкненне беларусаў у рады Чырвонай Арміі. Гэта імкненне асабліва праяўляецца ў цяжкія для нашай Радзімы дні, калі Чырвоная Армія вядзе бялітаспую барацьбу супроць нямецкіх захопнікаў. Самай яркай ілюстрацыяй гэтага служыць той факт, што за час вайны больш

150 тысяч беларусаў пры данамозе і садзейнасці партызан перайшлі з акупаванай Беларусі праз лінію фронту, каб удіцца ў рады Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі для барацьбы супроць непаўнаснага ворага.

Дзве тысячы калгаснікаў Радзімскага раёна, Віцебскай абласці, узброішыся чым толькі маглі, з баямі перайшлі рэчку, прайшлі праз лінію фронту, вышлі ў размяшчэнне нашых войск і ўліліся ў рады Чырвонай Арміі. Такія прыклады даў многа. Больш іяцідзсяці тысяч беларускіх партызан пасля двухгадовай жорсткай барацьбы ў тыле нямецкіх захопнікаў ужо злучыліся з часцямі Чырвонай Арміі, неадкладна ўліліся ў іх і працягваюць у радах Чырвонай Арміі барацьбу з нямецкімі захопнікамі.

Сотні тысяч сямноў Беларускага народа змагаюцца на ўсіх франтах Вялікай Айчынай вайны. Сотні тысяч беларускіх партызан вядуць жорсткую барацьбу ў варожым тыле. Тыя і другія загартваліся ў баях, паканілі вопіт сучаснай вайны, і ясна, што воінскія фарміраванні рэспублікі будуць мець загартаваных, да апошняга дыхання адданных савецкай Радзіме, бясстрашных байцоў.

**З поўным
тэкстам
дакумента
можна
азнаёміцца ў
будынку
бібліятэкі**